

CERVELLÓ

Tardor 2018
NÚMERO 24

SAULÓ

LLETRES

Lola Anglada a Cervelló

RETALLS D'HISTÒRIA

Cal Pere Jan

TRAÇOS

Exposició J. L. Martín

FENT VIA

“Sauló octubre 2018”

CONSELL EDITORIAL

PRESIDENT DE SEGLE NOU

Jaume Pons i Domènech

HA COORDINAT AQUEST NÚMERO:

Carles Checa i Granja

DISSENY I MAQUETACIÓ:

Jaume Pons i Domènech

HAN COL-LABORAT EN AQUEST NÚMERO:

CARLES CHECA

ROC CHECA

FERMÍN FERNÁNDEZ

JOSEP LLURBA

ANTONI MONFORTE

FRANCESC PASQUAL

CARLOS PÉREZ

JAUME PONS

M. DOLORS ROIG

ROSAURA SERRA

FOTO PORTADA:

Jaume Pons

EDITA:

SEGLE NOU

Santa Anna, 1 l'Ateneu

08758 Cervelló

artipons@gmail.com

IMPRIMEIX:

ARCO

cardedeu@graficasarco.es

Carretera Dorrius, 48

08440 Cardedeu

SAULÓ núm 24 (IX any) tardor 2018

Reservats tots els drets.

S'autoritza la reproducció de treballs d'aquesta publicació sempre que se'n esmenti la procedència.

© dels textos i les il·lustracions:
els autors corresponents.

Tiratge: 250 exemplars.

La revista SAULÓ i Segle Nou no es fan necessàriament responsables de totes les opinions expressades pels seus col·laboradors.

DISTRIBUCIÓ GRATUÏTA

Diposit Legal B-23.175-2011

La nostra petita i bella joia roja

Per Jaume Pons i Domènech

Les obres de consolidació i posterior rehabilitació de la nostra església de Santa Maria, en la fase més evident i vistosa, que fou la de recuperació i restauració de les pintures murals barroques, es varen concloure a les acaballes de l'any 2000. Llevat d'actuacions posteriors puntuals al terrat i al cimbori, no s'hi ha fet cap més actuació important. Amb motiu del quarantè aniversari del retorn del president Tarradellas a Catalunya, l'octubre de l'any passat, amb l'aportació econòmica de l'Ajuntament de Cervelló i de la Diputació de Barcelona, es va vestir de llum i les nits dels caps de setmana llueix imponent la seva bellesa mentre esguarda la vall.

Sembla com si fos ahir però el temps no passa debades i Santa Maria, la nostra petita joia roja, necessita atenció; requereix una cura constant. La nostra petita meravella romànica és molt vella i com tots els vells perdura delicada i demana una consideració i un acaronament permanent.

Per tal de fer aquestes accions i dispensa-l'hi aquesta especial atenció, calen recursos, fan falta ingressos en forma d'aportacions dineràries, i és aquí quan topem amb la qüestió més prosaica i enutjosa, del tot imprescindible però, de la història: els maleïts diners. Fins fa uns anys, pocs per cert, una part dels beneficis obtinguts de la "paella" de l'Aplec de Santa Maria, anaven destinats a tal efecte. Els organitzadors van considerar que hi havia afers més importants que mereixien aquesta atenció i l'aportació es va acabar. És del tot lícit i inqüestionable que els organitzadors destini els beneficis d'aquesta festa popular tan consolidada (i vull recordar que el romiatge i la festa és en honor a Santa Maria de Cervelló, sense la qual no tindria cap sentit fer una festa, i Santa Maria de Cervelló es venera a un temple del segle XI), a la causa que creguin més oportuna, però amb els ingressos amb els quals l'església romànica de Santa Maria contava ja no hi pot comptar. Ara mateix, de tots els donatius que es recullen el dia de la festa, sols es destinen al temple, els beneficis que s'obtenen de la venda entre els assistents, dels panets beneïts. També s'han deixat de fer les aportacions que de manera anònima, la bona gent que s'estima Cervelló i la seva història, ens feien arribar per tal noble causa.

Segle Nou com a responsable del manteniment, vetlla, conservació i dinamització cultural de l'església romànica de Santa Maria de Cervelló, té l'obligació de buscar els organismes i els recursos necessaris per a fer possible que la consolidació del temple sigui un fet associat a la seva perdurabilitat en el temps. El concert del qual vàrem gaudir el passat dia 15 de setembre i la recaptació que es va obtenir del donatiu de les entades, és en benefici d'aquesta causa: la conservació de la nostra Santa Maria de Cervelló. Amb la vostra presència, tots hi vàreu posar un gra de sorra.

És de justícia i del tot necessari dir que aquest concert va ser possible, gràcies a l'aportació econòmica i a la predisposició de l'Ajuntament de Cervelló i en especial a la regidoria de cultura.

Des d'aquí faig una crida a tothom per tal de fer pinya i proposar-nos donar a conèixer arreu de Catalunya i del món sencer, la nostra petita i bella joia roja.

Gràcies a tots i totes per ser-hi i compartir la festa.

Lola Anglada a Cervelló

Per Francesc Pasqual, Grup de Recerca de Cervelló

Miró... també amb Picasso. Als dos anys va emmalaltir de tifus i va haver de retornar a Catalunya entre la vida i la mort.

Can Sala de Baix

Coincidint amb el 125è aniversari del naixement de la il·lustradora Lola Anglada, es va donar a conèixer la relació, poc coneguda, de l'autora amb Cervelló en un acte a la Biblioteca sobre el llibre de les memòries, editat per la Diputació de Barcelona, a càrrec de les autores.¹ Així com una exposició i la mostra sobre l'artista de plafons de la CAL (Coordinadora d'Associacions per la Llengua Catalana), de la mà del Grup de Recerca a Cal Badia. La coneguda escriptora i dibuixant Lola Anglada i Sarriera (Barcelona, 1892-Tiana, 1984) va ser una de les dones més importants de la cultura catalana per la seva extensa obra i compromís social. Des de molt jove ja dibuixava i va il·lustrar llibres infantils, fet pel qual va col·laborar amb moltes publicacions per a infants i adults. Va ser la primera il·lustradora professional de Catalunya i l'Estat i això és significatiu per una dona artista. De tota una vida creativa en fem un extracte de les seves memòries per donar a conèixer les seves estades a Cervelló.

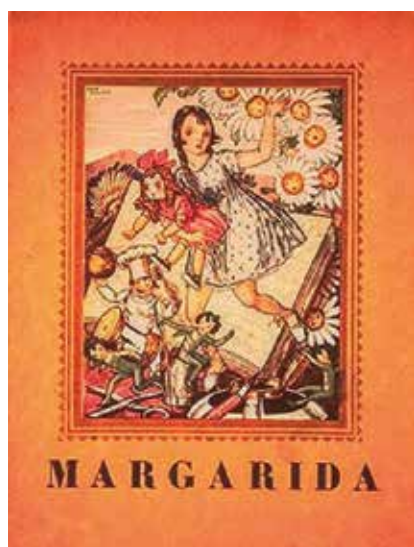
De París a Cervelló

Quan ja era tota una professional, l'any 1921 va anar a viure a París, on ja feia temps que treballava per a editorials franceses i alemanyes, era reconeguda com una bona artista i va relacionar-se amb els artistes catalans que vivien allí com Josep Clarà,

El juny de 1923 la seva família la portaria a Cervelló: *"Ja sóc a la meua terra estimada, terra que m'ha vist néixer, pàtria catalana..."* A Cervelló la van rebre amb els braços oberts: *"A la meua arribada, el poble de Cervelló vingué a rebre'm amb les autoritats i el senyor rector, i em varen portar a braços fins a casa de l'alcalde, on l'alcaldesa tenia preparat un bon brou i vi del racó per tal de refer-me."* Després la van acompanyar amb tartana cap a la masia de can Sala de Baix: *"Dalt de la carena vaig tenir unencontre feliç, la creu de terme, com si em digués: "Benvinguda!"* A can Sala s'hi va estar els mesos d'estiu amb la mare i les germanes que la cuidaven tot fent-li companyia: *"Quina benestança poder fer vida en aquesta masia en el cor del mateix bosc i a l'emparedada de muntanyes vestides de farigoles i romanins."* A punt de perdre la vida la natura li va ser un gran consol: *"Si els ocells i les boniqueses d'aquest paratge no m'encoratgessin, si no tingués per companyia tot ço que em fa tan feliç, un record cruel ara m'entristiria..."* Mentre lentament s'anava recuperant, cada vespre el secretari del poble, n'Emili Serra, acompanyat del rector Fèlix Corrons, anaven a visitar-la a la masia: *"Era una bona estona que tots anhelàvem i, després de fer la xerrada, el secretari es posava al piano i la meua germana tocava el violí... aquell so entrava al cor del bosc i feia engrescar els xuts i les granotes dels rierols."* L'any 1922 la Mancomunitat de Cata-

lunya havia restaurat el temple romànic de Sant Maria a càrrec de l'arquitecte Puig i Cadafalch. Per l'entorn, al bosc encara hi quedaren restes que hi deixaren. La germana de la Lola, anant a passejar pel bosc, va trobar un altar abandonat amb uns àngels tallats de fusta del temple de Santa Maria i li va dir: *"Quan puguis caminar anirem a veure'ls."* Van passar dies fins que hi va poder anar: *"Quan vaig poder pujar a l'ermita i vaig veure l'altar barroc abandonat al bosc, el cor em va fer mal. Aquella fusta ben tallada, treballada amb filigranes daurades... Obra de gran mestria, hom l'havia fet enllà d'una manera graponera."* Després d'insistir per recuperar les figures, el batlle i el secretari li van portar els dos àngels: *"No volíeu salvar-los del foc?"* L'endemà van anar a buscar la resta de l'altar barroc i el portaren a la masia.² Curiosament els anys 20 la Lola va dibuixar uns goigs de santa Maria de Cervelló per al temple cervelloní.³ Una de les veïnes que vivia al recinte de la masia era la Marieta Xica. Era una dona que sobrevivia pobrament i era coneguda per la família de la Lola ja que havia cuidat a la mare quan era petita, n'Elisa Sarriera. Això reafirma la relació amb Cervelló amb les famílies propietàries de can Sala, primer els Nin i després els Amat. La Marieta era amiga de la Marieta de Can Pi⁴ mare de la famosa Pubilleta i que era coneguda com "la Pina." Una era petita i l'altra era alta, sovint anaven juntes a tot arreu. La Lola Anglada va passar moltes hores entranables amb aquestes dues dones. A l'anar-se recuperant la Lola anava arreu dels entorns de la masia per anar a passejar i dibuixar. També anava al poble i va fer una visita als vidriers: *"Dels obrers de la fàbrica de*

Cervelló en servo un bon record: homes idealistes, cordials, generosos... feren gala del seu saber, del seu cor i de la seva educació. Per als vidriers de Cervelló hi encaixa la frase de Maragall: "L'ànima dels catalans és llibertat, en cada català hi ha un anarquista". Si aprofundim aquesta frase, trobarem que el mot Anarquia és sinònim de llibertat, no de llibertinatge. Heus ací la veritat de la frase del poeta."

Margarida

Durant l'estada a la masia i després de tanta reflexió sobre la seva vida, Lola va anar creant un personatge per a un conte, Margarida: "L'ànima enamoradissa i aquest encant pel meravellós va fer-me veure una figureta il·lusòria que vingué a alegrar la meua convalescència. Vaig posar-li el nom d'una flor camperola, Margarida, i seria aquella nena barcelonina... per anar al bosc i banyar-se al rierol. Pujaria al castell ruïnós i es faria amiga dels animals silvestres... Margarida faria sentir a la mainada l'amor per totes les coses belles i preades..." El personatge que cerca la llibertat descobrint i estimant la natura. És el primer conte en la qual una nena vol decidir per ella mateixa i ho fa sense dependre del pare, ni el germà, ni del promès (el patriarcat, del qual depenien abans les dones), ella té prou decisió per saber el que vol. Margarida va ser un alter ego de Lola: "També la Margarida sóc jo. Una

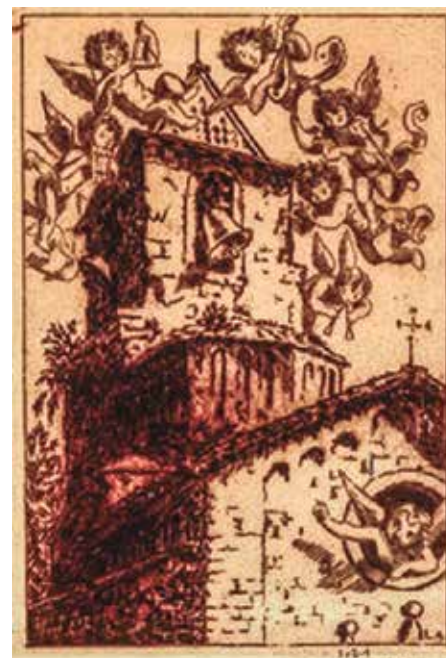
temporada vaig estar malalta, vaig tenir el tifus i em van portar a Santa Maria de Cervelló, a una masia al cor del bosc. Per això el conte figura una nena de Barcelona que es relaciona amb tot el que és la vida al bosc."⁵ Des de 1923 va anar creant el conte i el va editar el 1929. Margarida és el primer conte que va crear i il·lustrar, és un dels més importants de l'autora i fou creat a Cervelló. A les seves pàgines apareix el il·lustrat el castell i el temple romànic de Santa Maria. "Margarida" pot ser, des d'ara, un nou personatge entranyable relacionat amb la natura de Cervelló.

Abans i després de l'estada a Cervelló

A punt de morir, a can Sala de Baix de Cervelló fa el gran canvi de la seva vida, es refà i la seva vida reneix de nou. Reflexiona, té temps per pensar, per decidir què vol fer a partir d'aquell moment: "Em sento coratjosa i amb alegria de viure. Sento el deler d'estimar totes les bones coses... En les meves hores de pau en aquest lloc de bel·leses on la Natura llueix sols per a mi, jo voldria que la Vida meua no tingués mai fi." Les reflexions a Cervelló van ser un punt d'inflexió en la seva vida, va significar aquell moment de lucidesa en que el rumb de la vida canvia del tot. Es va sentir encoratjada d'escriure per a infants, crear els seus propis contes i il·lustrar-los. Va tenir més força per lluitar, va tornar a París, va conèixer a Francesc Macià... Seran anys de creació i de compromís, exemple de resistència, d'amor al país i a la llengua catalana.

De fet tornaria a Cervelló més vegades. La següent anècdota data de l'any 1928: El desaparegut cervelloní en Josep Canals (1917-2016), fa anys ens havia explicat aquest record: Ell, amb de 10 anys d'edat, havia creat un grup infantil de caramelles que sortien a cantar per Pasqua (amb la seva àvia Elisa feien les lletres i les músiques de les cançons). Aquell any anaren a cantar a can Sala de Baix i, entre els veïns, hi era la Lola Anglada. A ella li

va agradar aquell grup de nens cantaires i els va convidar a tornar per fer un bon berenar. A la Lola li encantaven els infants i passaren una bona tarda. Molts estius, quan ella hi era, els infants que estiuejaven a les masies veïnes, anaven a jugar i a berenar a can Sala convidats per la Lola que parlava amb ells i els explicava contes. A l'anar-se'n la Lola li va regalar a en Josep el seu llibret *El Parenostre. Interpretat per a infants*, editat el 1927. Ell el va conservar molts anys fins que el va perdre. Amb la jubilació el "Pepet" va començar a pintar amb el seu estil naïf molt particular i interessant. De memòria va recordar les il·lustracions del llibret i les reinterpretà pintant escenes. Aquell record de l'estada de Lola Anglada a Cervelló l'havia dut sempre amb ell. Per l'explicació d'en Josep vam començar a fer la recerca de la relació de la Lola Anglada amb Cervelló. Aquell mateix any un periodista va anar-la a entrevistar expressament a can Sala de Baix per a un diari de Madrid.⁶

"Felicitació de Nadal."

Gravat del temple romànic de Santa Maria de Cervelló, (c.1923-29)
Col·lecció particular

Una altra relació que va tenir la Lola Anglada amb Cervelló van ser amb el secretari Emili Serra i Mac. Es con-

serven unes cartes sobre la recollida de signatures a favor de l'amnistia dels presos del complot del Garraf, la Lola s'havia compromès a recollir-ne i havia escrit al secretari per a fer una campanya al poble.⁷

Des d'aquestes ratlles felicitem a l'Institut de Cervelló pel treball dels alumnes de 1r d'ESO sobre "Lola Anglada a Cervelló", i que van presentar a "Xarxa de Competències Bàsiques T8. Diari docent dels Projectes de les escoles i els instituts del CRP de Sant Vicenç dels Horts que pertanyen a la Xarxa CBT-8 del Curs 2017-2018. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya."

(El llibre Margarida no es troba en venda a les llibreries, però per tenir-lo us podeu posar en contacte amb el Grup de Recerca: recercacvll@gmail.com).

Notes

¹ Lola Anglada : memòries 1892-1984. Núria Rius / Teresa Sanz. Diputació de Barcelona, 2015.

² Era l'altar major del temple parroquial, d'estil barroc va ser l'únic que no s'havia traslladat a la nova església del poble l'any 1879. Es conserva una fotografia del fons de la Diputació de Barcelona.

³ Goigs. Impremta Arolas. Barcelona, sense data. (Associació Amics dels goigs. Barcelona)

⁴ A les memòries la Lola hi posa el nom de "Marieta de can Pi", potser era un sobrenom ja que la mare de la Pubilleta es deia Anna Majó.

⁵ Enric Canals. "Conversa amb Lola Anglada", l'Avenç 13 (1978) p. 18.

⁶ *La Estampa*. Lluís Bertran i Pijoan. Barcelona, juliol de 1928.

⁷ Biblioteca de Catalunya. Fons Lola Anglada. Capsa 21. Emili Serra, dues cartes mecanografiades. Cervelló, 1930. / L'any 1925 un grup de joves havien de posar una bomba a un dels túnels del Garraf per fer-la esclatar al pas del rei Alfonso XIII, però van ser delatats, jutjats i empresonats. El 1930 hi va haver una amnistia però no per aquests presos. Una gran campanya popular va fer que els alliberessin. Lola Anglada havia participat en les mobilitzacions encapçalant el manifest de les dones catalanes.

Següent capítol en 5, 4, 3, 2, 1

Per Roc Checa

Els Premis Emmy es lliuren anualment a la indústria de la televisió dels Estats Units.enguany se celebra la 70a edició al Microsoft Theatre de Los Angeles. Podríem dir que és l'equivalent als Premis Oscar que es lliuren al cinema.

Grans plataformes que han canviat la nostra manera de consumir la televisió es repartiran els premis. Netflix, HBO, Hulu tenen les seves sèries estrella totalment diferents les unes de les altres. Des de nens dels 80 a dracs passant per robots amb pistoles i futurs desastrosos que, preocupantment, ens recorden al present. *Game of thrones*, *Westworld*, *Handmade tale's*, *Stranger things* i *Black mirror* són les principals favorites per arrasar en aquesta nova gal·la dels Premis Emmy.

Aquests premis, any rere any, han agafat més protagonisme, força i talent, de tal forma que un es planteja si, actualment, hi ha més qualitat en els Òscars o en els Emmy.

Les sèries i la nostra nova manera de consumir-les gràcies a les plataformes de televisió, han canviat els nostres hàbits. Estem canviant la butaca del cinema pel sofà, l'entrada del cinema per la quota mensual a Netflix, la Coca Cola aiguada per la Coca Cola en llauna i les crispetes salades per, òbviament, les crispetes salades.

Les sèries formen part de la nostra vida, les compartim amb amics, familiars i moltes vegades amb desconeguts i, sobretot, parlen de nosaltres. Això fa que t'apassionin. Òbviament aquesta llarga relació que vius amb una sèrie fa que les valoris diferent que una pel·lícula. Ja fa temps que vivim en l'època daurada de les sèries. Així que gaudim-la i esperem que el cinema hi torni a entrar aviat.

Carrer Major 145 / 08758 Cervelló
Tel. 93 660 00 83
info@tallersmiquelsala.cat

Una turbina anomenada Emilia

Per Rosaura Serra, Grup de Recerca de Cervelló

Per molts dels que acostumeu a passejar per Cervelló, no és cap novetat que a tocar de la nostra riera hi ha les restes d'una edificació que alberga la turbina de la fàbrica de filats d'en Gispert. I molta gent també sap que la fàbrica en qüestió, construïda l'any 1877, és un edifici en desús que hi ha darrera de l'escola Santa Maria.

Santa Ana, construida en los talleres Averly de Zaragoza, según los más modernos adelantos. Esa turbina de potencia efectiva de 58 caballos dinámicos, fue instalada por el montador de la casa constructora, D. Pancracio Bernad, funcionando con suma precisión en las pruebas preliminares.

vitados, quedando todos complacidos de la sencillez de la máquina-motora, de su buen funcionamiento y montaje que acredita a la casa constructora y a su montador, así como de la exquisita amabilidad de los dueños; resultando en conjunto una agradable fiesta, que recordará con gusto ese vecindario y los asistentes a ella."

Fotografies, Fermín Fernández Mora

L'any 1919 va ser necessari substituir la turbina original, una peça vital pel funcionament de la fàbrica, ja que era la responsable de generar la força motriu per fer anar la maquinària. La turbina va ser comprada a Zaragoza, i van ser necessaris llargs treballs per adaptar-la.

Per fi, el dia 20 de setembre de 1919 es va inaugurar i es va fer la següent nota de premsa:

"El día 20 del pasado mes, tuvo lugar en este pueblo, una fiesta tan agradable como modesta, con motivo de la inauguración y bautizo de la nueva turbina instalada en la fábrica de la Colonia

A las 6 de la tarde se congregaron en la colonia los invitados, que presidia el Rdo. Cura Párroco Mn. Salvador Samaranch, asistido por el Dr. Rdo. Cristóbal Baqué, los cuales fueron recibidos al toque el Aleluya por la campana de la fábrica. Reunidos todos los asistentes al acto en el cuarto de turbinas, tuvo lugar el bautizo y la bendición de la existente, por ahora, a la cual se le puso el nombre de "Emilia" por la cooperación que ha tenido en su instalación la hija de la casa, de ese nombre. Fueron padrinos Dª Ana Blanch y D. Manuel Gispert, sus propietarios, y testigos los Sres. Astop y Juilà, arrendatarios. Seguidamente se sirvió un lunch a los in-

Història del teatre a Cervellò

2a part, capítol 2

Per Antoni Monforte

Angel Bertran, que va començar a fer teatre el 1905 amb petits papers, de mica en mica va anar agafant experiència amb papers de més envergadura i a partir del 1913 comença a tenir papers protagonistes. L'estiu de 1914 agafa la direcció del grup de teatre.

Aquell estiu es va inaugurar per la Festa Major la instal·lació del llum elèctric a l'Ateneu, ara Ateneu Benèfic Instructiu. Va ser tot un esdeveniment i l'Àngel Bertran, el nou director, volia que la primera obra teatral que es representava amb el llum elèctric també ho fos.

L'obra escollida, que es va representar per la Festa de Santa Maria de Cervelló, fou la comèdia en tres actes i prosa original d'Albert Llanes titulada Don Gonzalo o l'orgull del gec. La funció es feu el dia 24 de setembre a les nou de la nit amb la col·laboració de les actrius Carme Llorens i Adela Arasa i el primer actor aficionat del teatre de Molins de Rei, Josep Cariteu.

Repartiment:

Tomasa – Adela Arasa

Conxita – Carme Llorens

Don Gonzalo – Josep Cariteu

Bieló – Francesc Julià

Nasi – Àngel Bertran

Lluís – Esteve Alemany

Don Rafael – Francesc Seijo

Don Manuel – Salvador Satjés

Tòful – Antoni Seijo

Domingo – Josep Riba

Don Valentí – Antón Albertí

Acabava la vetllada el sànet Viatge de boda per les senyores Adela Arasa, Carme Llorens i els senyors Àngel Bertran, Francesc Julià i Josep Riba. Tots ells di-

rigits per primera vegada per Àngel Bertran.

Josep Cariteu fou un gran actor del teatre d'aficionats. El carrer que fa cantonada amb la Renault de Molins de Rei porta el seu nom, tal era la importància d'aquest personatge en el teatre local. A Cervelló va venir per actuar-hi diverses vegades.

El dia 25 d'octubre de 1914 a l'Ateneu Benèfic Instructiu tingué lloc una festa literària i musical per l'Escola Nacional de Nenes per tal de recaptar fons pel Pan de San Antonio. Un moviment cívic i religiós de solidaritat estès per tots els països catòlics i que el primer quart del segle XX va ser molt popular. Avui en dia a la ciutat de Pàdua encara existeix.

El festival va ser dirigit per la senyora mestra Remei Bosch, coneguda com a "Doña Remedios" i alguns quadres i sànets foren escrits per ella.

Programa:

1a part:

1. Cavalcada de les Valquíries de Richard Wagner. Al piano Margarita Verge.

2. La Mariposa, diàleg per les nenes Josefa Gómiz i Francisca Ponsà

3. La princesa, sànet per les nenes Josefa Torrents, Rosario Verge, Mercedes Casanellas, Carmen i Francisca Nicolau i Maria Canals.

4. La cegueta, poesia de Verdaguier per la nena Maria Canals.

5. Duerme monina, cançó "con ademanes" per les nenes de pàrvuls.

6. La polsera, comèdia per les nenes Rosario i Victòria Verge i Carmen Nicolau.

7. La cambra, poesia per Josefa Torrents.

8. L'adieu, cançó francesa per Margarita Verge, acompanyant-se al piano ella mateixa.

2a part:

1. Les papillons, cançó francesa per la senyoreta Rosita Bessons.

2. Tot cor! Diàleg per les nenes Dolors i Conxita Roca.

3. El miracle, quadre dramàtic de Remei Bosch per les nenes Francisca Nicolau, Mercedes Casanellas, Dolors Roca, Francisca Ponsà, Carme Pau i Carme Joan.

4. El ladrón, poesia per la nena Carme Verge.

5. L'escut de Catalunya, poesia per la nena Joaquina Pi.

6. La pobreta, comèdia de Remei Bosch per les nenes Francisca Torrents, Carme Pau, Teresita Bessons, Natividad Satjés, Carmen Lloró, Conxita Tutusaus, Antònia Julià i Joaquina Pi.

7. El triunfo de María, quadre dramàtic religiós amb gran apoteosi final per les nenes més grans i amb la col·laboració de les de pàrvuls.

Com he dit anteriorment, l'arribada del llum elèctric per la Festa Major, tant a l'escenari com a la sala de l'Ateneu, va ser un gran esdeveniment. Això, però, va posar en evidència el mal estat de les parets, ja que tots els espectacles, ja fossin ball o representacions teatrals, es feien amb llums de carbur, quinqués de petroli i espelmes. No cal dir que amb el llum elèctric la sala presentava un aspecte deplorable de bruta, fumada i tronada.

La junta directiva va prendre l'acord de pintar-la i empaperar-la amb un estampat de floretes que s'estrenaria per la Festa Major de l'any següent, o sigui, l'any 1915.

Cal Pere Jan

Per M. Dolors Roig

Després de la construcció de la carretera N-340 (1763-1767) en temps del rei Carles III, es varen edificar cases al seu entorn; una de les primeres al municipi de Cervelló va ser cal Pere Jan, que comprenia dos casals i estava situada al bell mig del poble, avui carrer Major, núm. 48-50.

Al segle XIX l'amo d'aquesta casa era Jaume Sala Casas, que estava casat amb Maria Guitart, de La Palma.

La casa estava dissenyada com altres cases d'un poble de tipologia agrícola, com era Cervelló en aquella època, amb un cup errant de terra i a sota, el celler. Cal Pere Jan tenia dos cellers que estaven coberts per una volta catalana i el cup, per una altra volta catalana. Aquestes voltes foren

construïdes pels volts de 1850 per Miquel *paleta*, un constructor molt famós entre els pobles veïns. Els cellers abastaven tota la llargària dels dos casals. Cadascun tenia capacitat per a unes 12 bótes de gran capacitat, que eren de roure. Els roures més bons per fer botes de fusta eren el francès, l'hongarès i el nord-americà. La família portava una vinya a parceria, els propietaris de la qual eren els amos de la masia de ca n'Esteve i estava situada entre l'actual torre dels Bertran, avui Av. Catalunya, 18 i una mica més enllà de la creu de la Missió. Es conreaven les varietats de xarel·lo i malvasia. El vi que després elaboraven era d'una gran qualitat i es feia servir per al consum propi i en portaven a vendre una gran quantitat a Barcelona, fent el transport dos cops per setmana. Els vina-

ters, quan portaven a vendre vi fora de Cervelló en direcció a Barcelona, tenien el costum de dir que "portaven el vi avall". Quan era el mes de gener trasbalsaven el vi del cup al celler i el posaven directament a les bótes de roure. Amb uns cassons recollien el vi del xupet i el col·locaven mitjançant un embut de fusta rodó a dins de la bóta. Però abans de fer això escuraven bé les botes per dins traient-ne el tartrà i les mares que quedaven de l'anyada anterior. Quan s'havia omplert la bóta sempre es deixava un pam buit per poder fer el llucuet (sistema que cuidava el vi) perquè no es tornés agre.

Feien el transport durant tot l'any amb un carro de trabuc, tirat per tres matxos, i al davant hi anava un ruc ensinistrat per guiar el camí. Com

Carro amb vuit mules de tir. Fagment
Ramon Casas. 1898. Museu Cau Ferrat, Sitges

que el ruc se sabia el camí, l'amo podia dormir tranquil·lament sense perill de canviar de ruta. Quan veia que un cavall estava cansat, el canviava de lloc. Si es feia de nit, s'encenia un llum d'oli, que tenia el carro a cada costat. A dins del carro portaven una bóta gran de 400 litres de vi. A sobre la bóta hi posaven garrafes plenes de 4 litres, que s'aguantaven entre si. A sota el carro hi havia un lloc per portar paquets, així que quan anaven a la Ciutat Comtal aprofitaven per portar moles i al mateix temps feien de "recaders".

Volta catalana conservada avui.
Celler de cal Pere Jan
Foto cedida per Joan Anton Simon Bisbal

del pis, o bé els la recollia un veí, i un altre dia passaven comptes.

Portaven la bóta gran de 400 litres al client que tenien al bar de la plaça de Sants. Per treure el vi, com que encara no tenien motors, ho feien de la següent manera: destapaven la bóta, hi posaven una mànega llarga que tingués una capacitat de 16 litres (era una mànega de bicicleta), xuclaven fins que sortia el vi, i pel sistema dels vasos comunicants, el vi passava a unes garrafes de 16 litres.

Quan anaven a Barcelona ho feien a través de la carretera N-340, i a l'altura de Sant Feliu de Llobregat hi havia un pas a nivell per on hi passaven els trens de la Renfe. Quan havia de passar un tren posaven les barreres, però un dia no se'n van recordar; aleshores hi passava el Llorenç Sala, i amb tan mala sort que el tren el va tirar a terra juntament amb els animals i la mercaderia. Ell no va morir a l'acte, però morí a conseqüència d'aquest fet.

El matrimoni Jaume Sala i Maria Guitart, a part del Llorenç, van tenir dues filles: la Gertrudis, a qui deien Tuietes, i la Montserrat. La Tuietes es va casar amb un noi de Sant Pere de Riudebitlles, a qui deien el Biolet, i com que sabia fer paper es va posar a

treballar al molí paperer de Cervelló, que estava a la riera, i el van fer encarregat del paper d'estrassa. Aquest matrimoni, després, va anar a viure a Barcelona, i quan era la Festa Major, ell pujava expressament a cantar al cor de l'església i també ho feia per la festa de Santa Maria.

La Montserrat se'n va anar a viure a Amèrica després de casar-se per poder amb Llorenç Flo de Cervelló, que ja estava instal·lat a Sao Paulo des dels 18 anys, així es va poder alliberar de fer el servei militar. Com que el Llorenç va aprendre de fer vidre a la fàbrica Mensa, allà va fundar una fàbrica de vidre especialitzada en quinqués de color blanc, menys la base que era de color "topazio". Va ser un dels primers vidriers del Brasil. Estem parlant dels anys 1920. Un fill d'aquest matrimoni, que es deia Lorenzo, va posar una joieria, la millor de Sao Paulo del moment.

Cal Pere Jan es va vendre a l'últim terç del segle XX a Joan Anton Simon Bisbal, el qual va fer una edificació d'obra nova, on instal·la la seva pròpia farmàcia a la planta baixa.

Font oral: Sala Sadurní, Josep.

El fill de Jaume Sala es deia Llorenç i va fer molts clients a Barcelona. Repartien vi als carrers d'Urgell, Floridablanca, Rocafort, av. de les Corts Catalanes, a Sants, Hostafrancs, etc., i ho feien de porta a porta. En Llorenç tenia un llistat dels clients fixos, i fins i tot en un sol edifici tots els veïns compraven el vi de cal Pere Jan de Cervelló, perquè tenia molt bona fama. El mosso, que era el Burot, pujava les garrafes de 4 litres. Si una persona en aquell moment no era a casa, deixaven la garrafa a la porta

**JOAQUIM
PASCUAL
ARMENGOL**

Avda. Joaquim Mensa, 80
08758 CERVELLÓ
Tel. 630 536 707
quimpasqual@yahoo.com

Intervenció arqueològica al castell de Cervelló

Per l'equip d'arqueòlegs

Vista aèria del castell de Cervelló
juliol 2018

El passat juny es va realitzar al castell de Cervelló una nova intervenció arqueològica per conèixer millor el nostre patrimoni.

A l'espera de l'informe oficial de la intervenció, farem un petit resum de com va anar. En aquest projecte van participar: l'arqueòleg Cap en Pere Lluís Artigues; el professor de la UAB Cèsar Carreras; els alumnes de la UAB en pràctiques i l'historiador Fcesc. Xavier Depares.

Aquestes dues setmanes es va treballar de valent i la recompensa ha estat gratificant. A la zona 1 on es creia que podia haver un paviment típic de la zona de serveis, va aparèixer un magnífic paviment de grans lloses d'una possible sala del segle XIV amb una llar de foc al mig.

Aquesta sala va ser subdividida per una paret en posteriors reformes al voltant del segle XVI.

Al pati (zona 2) van aparèixer els canals que recollien l'aigua de pluja i que la transportava fins a la cisterna.

De materials arqueològics, cal destacar moltes restes de ceràmica datada en els segles XVII i inicis del XVIII, així com altres elements d'ús quotidià com ferradures, ganivets, anells, etc.

Cal destacar que, el nostre historiador Fcesc Xavier Depares, setmanes abans de la intervenció va fer el descobriment dels fonaments d'una possible torre defensiva de 7 x 4 mtres, fet que ha quedat constatat en aquestes jornades arqueològiques.

Vista aèria dels sectors 1 i 2, corresponents a la campanya juliol 2018
Fotografies fetes utilitzant un *dron*. Gentilesa dels arqueòlegs intervinents.

Anècdota curiosa de la Font de Flàvia

Per Josep Llurba Rigol

Els qui tenim una certa edat i som nascuts al ventrell de la terra cervellonina, tenim uns certs records de diversos paratges de Cervelló. Per exemple la Font de Flàvia, tot i que no era una font molt freqüentada –sobretot si la comparem amb la Font de la Resclosa–, sí que sovint era el refugi de la mainada que hi anava a pair les seves malifetes i, per damunt de tot, l'aigua que en sorgia com un fil d'or enlluernador, servia per assedegar el pagès que feinejava per aquelles contrades plenes de ceps, d'oliveres i camps d'ordi o blat.

Un mes de setembre, en plena collita del raïm i alhora d'anar esmorzar, a un dels veremadors si li va ocórrer fer-se uns bunyols de farina. Per fer-se els bunyols calia remullar-los amb aigua i, dissortadament, en aquells moments, en tot el tros, no hi havia ni un bri d'aigua. Però la benaurança va ser que la vinya estava ben a prop de la Font de Flàvia. Només calia baixar la torrentada, car la vinya estava damunt, a tocar de la font. Per tant només era qüestió d'enviar-hi un vailet perquè portés l'aigua amb el càntir.

L'home, amb to enèrgic i amb veu ferma i estrident com un militar de quarta generació, ordenà al vailet, que tenia més a prop, perquè li anés a buscar aigua a la font, perquè ell la necessitava; no pas per veure, sinó per fer-se uns bunyols de farina. Llavors, doncs, davant de tanta ordenança, gairebé com si el qui ordenava fos un cavaller de la taula rodona, el nano hagué d'agafar el càntir i... cap a la Font de Flàvia a buscar-li l'aigua per al veremador, no fos cas que per causa dels bunyols no es pogués acabar de collir els raïms de la vinya.

Però, és clar, que va passar? Que els infants no tenen coneixement de les

ansies dels grans i menys comprendre les cabòries d'un personatge estraforari com una mala cosa. Així que les presses de l'home no eren les mateixes del nano i, el vailet, enlloc de fer-ne via, es va entretenir més del compte.

Font de Flàvia. Arxiu, J. Llurba

L'home, en veure que ni el nano ni l'aigua no arribaven, es va començar a posar nerviós fins al punt que gairebé li agafa una basca. Tots els altres veremadors ja el calmaven perquè tingués paciència, que no es posés nerviós, vaja. Però no hi havia manera de calmar el seu caprici de fote's uns bunyols de farina. Per tant, com que el nano i el càntir no venien, què va fer el nostre home? Doncs va agafar la bota de vi, que d'això si que mai n'hi faltava, i va començar a fer-se els bunyols amb vi, enlloc de fer-se'ls amb aigua. Quan ja tenia els bunyols fets, aleshores va arribar el xavalet amb el càntir de la font, ple d'aigua, naturalment. En veure'l, va ser tanta la irritació que va tenir, que tot d'una va agafar la paella i els bunyols i tot a

fer punyetes pels entorns d'aquella terra aspre i pedregosa. Sort que el noieta encara estava allunyat d'ell perquè si no, segurament que aquella paella i els bunyols li haguessin anat espetegar al damunt.

El xicot, mig esporuguit va fugir cames ajudeu-me, mentre l'home el cridava perquè li portés el càntir. Com que el nano no se li acostava ni en fum de sabatots, va optar per anar ell mateix a la recerca del càntir. Però, les dissorts mai arriben soles i a l'hora de tornar a fer-se els bunyols de farina –ara sí, amb aigua de la Font de Flàvia–, es va adonar que no li quedava més farina. La irritació fou considerable, fins al punt que volia atonyinar el nano per haver arribat tard. Però el nano, “comes per què us vull” va arrencar a córrer i l'home, molt a pesar seu no el va poder aconseguir de cap manera. Aleshores es va dedicar a cercar els quatre bunyols de farina, fets amb vi, que ell mateix havia llençat per terra i tot espolsant-ne la brutícia se'ls va anar cruspint d'un en un, amb una cara de mil dimonis, però confortat amb el seus bunyols de farina i de vi. L'aigua, però de la Font de Flàvia, que el vailet havia portat amb un càntir, va servir, malgrat tot, per ajudar a refrescar la boca i la gola d'aquells veremadors.

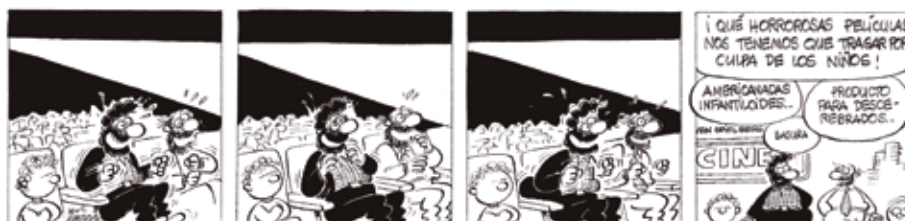
Exposició/diàleg J.L. Martín-Vicent Sanchis

Per Carles Checa

La nova línia d'exposicions que oferim a Cervelló des de Segle Nou, mostra les obres d'un artista prestigiós, que no convencional, i les confronta en un diàleg atractiu i enriquidor, amb un professional que conrea una activitat que es complementària, propera, transversal...

Artistes com ho són els pintors, els ceramistes, els escenògrafs, els fotògrafs, els escultors ens han ofert diàlegs interessantíssims, amb músics, joiers, arquitectes, dramaturgs...

En aquesta línia, el 19 d'octubre inauguren l'exposició del José Lluis Martín, tots el coneixem com a pare creador de personatges com Quico el Progre, Quico jubilata, Dios..., o com a director de la revista "El Jueves" però això només és la punta de l'iceberg de les activitats que han marcat i marquen la vida d'aquest creador, per això afegeixo un historial molt abreujat perquè ens fem una idea de la seva complexitat.

El diàleg de divendres 19 a les 19.30 serà amb Vicent Sanchis, un periodista que tots coneixem per la seva activitat professional i la seva habilitat en diverses disciplines periodístiques, el debat, l'entrevista, la tertúlia... i un coneixedor excepcional del món del còmic d'aquí i de fora.

José Luis Martín,

que signa **JLMartín** els seus dibuixos, El 1976 va començar a publicar dibuixos d'humor en *EL PAPUS*, *MATARRATOS*, *POR FAVOR*, *INTERVIU* i *BAZAAR*. Va publicar diàriament un dibuix d'actualitat, *Sonrio, luego existo*, en *LA VANGUARDIA*. En 1977 va participar en la fundació d'*EL JUEVES*, juntament amb Tom i Romeu. Des de 1982 va ser editor, a més de col·laborador d'*EL JUEVES*, juntament amb Gin i Óscar Nebreda. Com a dibuixant, ha col·laborat en diversos mitjans de comunicació però sobretot en *EL JUEVES* i *EL PERIODICO DE CATALUNYA*. També a primera pàgina, *PENTHOUSE*, *QUE*, *TEMPS* i *LA VANGUARDIA*. Des de 1977 fins a 2006 ha publicat una historieta sobre Déu en *El Jueves* amb variants com *La Biblia*

“TINTINAIRES”

explicada als passotes (1980) i *Jesuito de mi vida* (1982, 1994 i 2012). Des de 1980 fins a 1989 va publicar diàriament en *EL PERIODICO DE CATALUNYA* la tira *Quico, el progre*. Des de 1997 fins a 2004 va publicar l'acudit editorial del *PERIODICO DE CATALUNYA*. El juny de 2016 va començar a col·laborar setmanalment en el suplement “DINERS” de *LA VANGUARDIA*. Des de gener de 2017 publica “on line” les noves històries de Quico, el progre, sota el títol de *Quico Jubilata*. Des de Julio de 2017 la tira es publica també en *LA VANGUARDIA*. Des de maig de 2018 es publica també en l'edició digital de *LA VANGUARDIA*. S'han editat nombrosos llibres amb els seus personatges des de 1979 en Edicions Zeta, Edicions El Jueves, Editorial Planeta i Edicions B. Ha il·lustrat dos llibres editats per Planeta i escrits per Aurelio Romero, *La història en paños menores* i *Ovnis a montones*. En 2013 autoedità el llibre *Jesuito i el fin del mundo*. En 2015 autoedita el llibre *Tiempos ciertamente complicados*. També ha creat o participat en diversos projectes de televisió i teatre. Ara dirigeix la Fundació Gin, que edita la web www.humoristan.org, un museu digital de l'humor.

En fi, un personatge apassionant que creu en la tolerància, en la importància de l'humor capaç de relativitzar les coses i de trobar el sentit del ridícul, un humor que no ha de ser mai sectari però si tan corrosiu com sigui possible.

El passat 7 d'octubre es va celebrar a Cervelló la 14a Trobada “Tintinaire”. Aquesta trobada, organitzada per “1001”, Asssciacio Catalana de Tintinaires es celebra, des de fa 14 anys i al començament de la tardor, a un poble diferent de Catalunya. Aquest any s'ha celebrat a Cervelló.

Jordi Faulí, pregoner de la 14a trobada Tintinaire

La Rambla Josep Tarradellas, va ser l'escenari d'una magnífica trobada. A la inauguració de l'acte i després d'unes paraules de benvinguda per part de l'alcalde José Ignacio Aparicio i de l'historiador Pau Vinyes, membre de l'Associació, el presentador, donà pas al pregoner de l'acte: en Jordi Faulí, veí de Cervelló i arquitecte en cap de les obres de la Sagrada Família.

En el seu pregó, en Jordi Faulí va fer un viatge imaginari valent-se del recurs de les associacions culturals i dels símbols de Cervelló, relacionant als personatges creats per Hergé en els seus còmics, fent-los transitar per indrets de les nostres contrades: el castell de Cervelló, ca l'Arrufí, l'església de Santa Maria, la Colònia Güell, o els envia a Saint Martin-le-Beau. Recordà la pertinença de George Remí, en la seva infantesa i joventut, a l'escoltisme i als seus valors. Gran amant de l'art, coneixedor de l'obra de Miró. Jordi Faulí acabà el seu pregó relacionant dos creadors universals: Antoni Gaudí i Hergé, creadors de diferents disciplines, però als dos se'ls coneix en el món pel que seria l'obra de la seva vida, La Sagrada Família i Tintin.

Per Carlos Pérez

A continuació, fins a les 14 h vam gaudir d'exposicions, venda e intercanvi de productes i exhibició de cotxes clàssics amb referències tintinaires, d'un taller de còmic a càrrec de Dani Gómez, dibuixant i autor del cartell de la Trobada. També vam gaudir d'uns Jocs del món tintinaire, a càrrec de la companya de jocs Anònima i van poder visitar a la Biblioteca la Mostra de Llengües Tintinaires, oberta des del passat 22 de setembre fins al 30 d'octubre.

Taller de còmic a càrrec de Dani Gómez

A les 14 h, els membres de l'Associació, vam dinar tots junts amb germanor i gaudint d'una jornada que prometia ser memorable.

Alcalde, regidora i regidor, Jordi Faulí i membres de l'associació “1001”

A la tarda, el Grup de Teatre La Caixa ens va delitar, amb l'adaptació teatral de l'obra “El capità ha desaparegut”, adaptació lliure d'en David Baker, membre de l'Associació, d'una obra escrita per Hergé, l'autor de Tintin i Van Melkebeke, a la sala d'actes de l'Ateneu.

Un cop més s'ha demostrat que el còmic és cultura i que la cultura a Cervelló és ben viva.

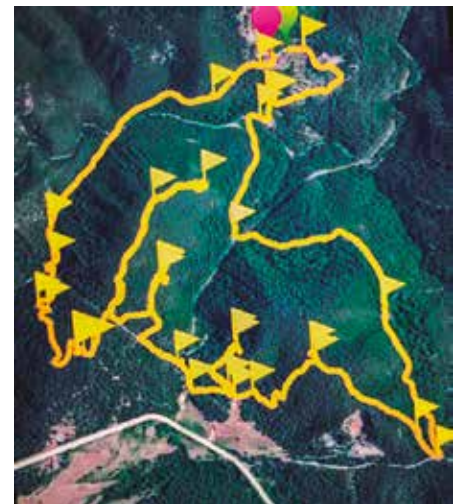

“Sauló octubre 2018”

Per Fermín Fernández

He creat aquesta ruta amb la intenció de portar-vos a la zona menys coneguda de Cervelló: la zona d'Ordal. Una gran massa boscosa amb elevades muntanyes i moltes coses que visitar que tal vegada per la seva llunyania anem deixant per a una altra ocasió. Una vegada decidida la zona de seguida vaig pensar en el Pla de les

Comes i més concretament en dels meus llocs preferits, un mirador a la vora d'un penya-segat situat en la seva part est. Quan arribeu estic convençut que no us decebrà. Contemplar el monestir de Sant Ponç en el centre de la vall envoltat de muntanyes és senzillament espectacular, no m'estranya que els monjos benedictins / cluniacencs triessin aquest

Esquema de la ruta

lloc per edificar-l'ho. Podreu albirar un uniforme mantell verd tant sols trencat pel vermell dels camins i les vistes de Corbera de Llobregat, al fons. Aquestes vistes unides al silenci existent, fan que sigui impossible no assegurar-se uns minuts i gaudir.

Aquesta ruta és fàcil de fer si s'està habituat a caminar. Ens porta successivament per llocs de gairebé obligat coneixement com són la Font de la Bassa de Sant Ponç, que ens regala la seva aigua tot l'any a la mateixa temperatura; un forn en perfecte estat de conservació, ja

Inici i final de ruta

catalogat pels meus companys de **Gaudim Cervelló**; les coves de Coll Verdaguer, dels Xampinyons i del Pla de les Comes. Si voleu, hi podeu entrar sense massa problemes, amb llum, una mica de sensatesa i preferiblement acompanyats. Pel que fa a la cova-avenc del Pla de les Comes, situada pocs metres més a baix de la cova del mateix nom, la incloc per proximitat i a títol informatiu, però molta cura, no hi entreu, doncs després dels dos primers graons, visibles des de l'entrada, hi ha un brusc i fort desnivell, sols reservat per experimentats i equipats visitants.

Cova dels Xampinyons

aquesta ruta amb tot detall i podeu entrar en internet en www.wikiloc.com busqueu l'usuari **ferminfm54** i entreu en la ruta anomenada **Sau-ló octubre 2018**. Teniu a disposició tot el detall del recorregut amb fotos del que podeu veure. És convenient descarregar-vos aquesta aplicació en el vostre mòbil, ja que us anirà guiant en tot moment i us advertirà si us sortiu de la ruta. No sé si encara és gratuïta o de pagament, però és de molta utilitat, de les més fàcils d'usar, i tindreu a l'abast una infinitat de rutes que us animaran a sortir a caminar.

Us deixo el meu correu ferminfm54@gmail.com per a qualsevol comentari o dubte que tingueu.

Porteu aigua, un bon calçat i gaudiu.

Monestir de Sant Ponç, al fons Corbera de Llobregat.

Després de passejar per aquestes senderes del Coll Verdaguer, el Pla de les Comes i contemplar Sant Ponç, s'inicia el camí de tornada en el qual, si us ve de gust, us proposo el petit joc d'intentar localitzar els avencs Clar 1 i 2 o simplement deixar-nos portar en un agradable descens que ens portarà de tornada al monestir. En la part dreta del camí incloc tres forns que ens recorden activitats industrials del passat i que formen part del nostre patrimoni.

Ruta circular de gairebé 9 km amb inici a Sant Ponç. Per poder veure

Monestir de Sant Ponç i can Dispanya, en primer terme. Fotografies, Fermín Fernández Mora.

Aula de música Cervelló

C/Major 102 Cervelló
677 030 003 / 931 791 578
aulademusicacervello@gmail.com

fem
música!

Antiga farmàcia Simon

Major, 48
tel.: 93 660 05 40
CERVELLÓ

Llic. M. Rosa Alvez

Autoservei
PARAFARMÀCIA
Joaquim Mensa, 12
CERVELLÓ

Fleca El Llonguet

Major, 64 08758 CERVELLÓ Tel. 93 516 78 48 flecaellonguet@yahoo.es

-Ens fem el nostre pa i pastisseria
-Elaborem i cultivem un ferment propi pel pa
-Pa fresc i de qualitat
-Baguette a l'estil francès

-Coques dolces i salades
-Panets per festes infantils, etc...
-Couem durant el dia
-No utilitzem aditius artificials

OBRIM DIUMENGES I FESTIUS

Al servei de l'alimentació
i l'hosteleria

Carrer Joan Torruella i Urpina, 47
08758 Cervelló
Tel./Fax: 93 660 30 82
info@distribucionesarroyo.com
www.distribucionesarroyo.com